

**БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ
ОСВІТИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою

**Білоцерківського інституту неперервної
професійної освіти**

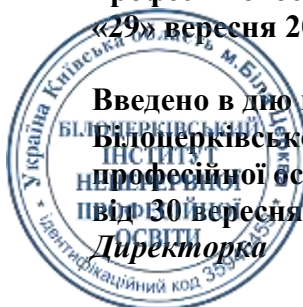
«29» вересня 2021 року протокол № 7

**Введено в дію наказом директорки
Білоцерківського інституту неперервної
професійної освіти**

від 30 вересня 2021 року № 01-01/68 О.Д.

Директорка

В.В. Сидоренко

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Психологія батьківства та його психологічний супровід»

Шифр за ОП	<u>КВ.5</u>
Галузь знань	<u>05 Соціальні та поведінкові науки</u>
Спеціальність	<u>053 Психологія</u>
Освітня програма	<u>Психологія</u>
Рівень вищої освіти	<u>Другий (магістерський)</u>
Рік навчання	<u>I, семестр 2</u>
Вид дисципліни	<u>професійна підготовка, вибіркова</u>
Форма навчання	<u>заочна</u>

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри педагогіки,
психології та менеджменту
Білоцерківського інституту неперервної
професійної освіти
(протокол № 7 від «08» вересня 2021 р.)

завідувач кафедри

І.С. Грозний

Біла Церква 2021

1. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові:	Торба Наталія Григорівна
Науковий ступінь (спеціальність):	Кандидат психологічних наук за спеціальністю «Вікова та педагогічна психологія»
Вчене звання (спеціальність):	Доцент кафедри педагогіки психології та менеджменту
Посада:	Доцент кафедри педагогіки психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ORCID:	ORCID iD 0000-0001-5187-1111
Профіль:	Scholar https://scholar.google.com.ua/citations?user=ECWmdZoAAAAJ&hl=ru
e-mail:	torbang@ukr.net
Контактний телефон:	050 612-42-66

2. Інформація про курс навчальної дисципліни

Кредити ЕКТС:	5
Лекції:	8
Лабораторні заняття:	-
Практичні заняття:	10
Самостійна робота:	132
Курсова робота:	-
Вид контролю:	Залік
Мова викладання:	Українська
Форма викладання:	очна / дистанційна (з використанням репозитарію та програмного https://profosvita.org)

3. Інформація про доступність в мережі

Профіль навчальної дисципліни	-
Репозитарій навчальної дисципліни:	Доступ надається в індивідуальному порядку
Консультації:	Онлайн-консультації за попередньою домовленістю в робочі дні з 9.00-17.00 (050 612 42 66)

4. Перелік компетентностей та результатів навчання, що забезпечує навчальна дисципліна

Компетентності:

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. (ЗК 1)

Здатність генерувати нові ідеї (креативність). (ЗК 3)

Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. (ЗК 4)

Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). (ЗК 6)

Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. (ЗК 7)

Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети. (ЗК 9)

Здатність здійснювати практичну діяльність (психодіагностичну, консультативну, корегувальну, психотерапевтичну, тренінгову, реабілітаційну, духовно-психологічну, ресоціалізаційну, прогностичну тощо) з використанням науково верифікованих методів та технік. (СК 4)

Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію, налагоджувати та підтримувати контакти з фаховими спільнотами, цінувати та поважати різноманітності та мультикультурності. (СК 8)

Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями. (СК 9)

Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях, здійснювати психологічний супровід з урахуванням особливостей психоемоційних станів та світоглядних позицій та інші. (СК 10)

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна:

Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, консультування, корекція, психотерапія тощо) проводити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість і ефективність власної діяльності, визначати провідні напрями надання психологічної допомоги та підтримки. (РН 4)

Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності. (РН 6)

Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх; отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість, організовувати та реалізовувати освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології. (РН 7)

Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності, демонструвати соціальну відповідальність та свідому поведінку, сповідувати гуманістичні та демократичні цінності. (РН 10)

5. Методи навчання

Навчання не залежно від форми викладання (очна чи дистанційна) передбачає використання словесних (лекція, розповідь, пояснення, бесіда), наочних (ілюстрація, демонстрація, спостереження) та практичних (практична робота, тренувальні і творчі вправи) методів навчання.

Під час лекційних занять використовуються презентації, які поєднують словесні та наочні методи навчання, що дає можливість здобувачам вищої освіти акумулювати знання.

Під час практичних занять застосовуються словесні та практичні методи навчання, які спрямовані на формування у здобувачів вищої освіти здібностей пізнання, а саме: дискусії, індивідуальна та командна форма роботи, кейси.

Самостійна робота базується на наочних та практичних методах навчання і направлена на самостійне оволодіння здобувачами вищої освіти знаннями за темами навчальної дисципліни.

6. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування професійних компетентностей, пов'язаних з психологічним супроводом батьківства, формування розуміння і здатності вирішувати складні задачі, завдання і проблеми пов'язані з психологічним супроводом батьківства.

Завданням вивчення навчальної дисципліни є:

- формування у здобувачів вищої освіти компетентностей зазначених в пункті 4 цього сілабусу;
- ознайомити із методологічними положеннями психології батьківства;
- розкрити психологічний зміст феномену батьківства та батьківської компетентності;
- вивчити основні психолого-педагогічні технології супроводу та формування батьківства;
- обґрунтувати значення батьківської компетентності у розвитку та вихованні дитини.

7. Міждисциплінарні зв'язки

Перелік дисциплін, вивчення яких має передувати навчальній дисципліні (пререквізити): «Психологія тренінгової роботи»

Перелік дисциплін, які мають вивчатися одночасно або безпосередньо після вивчення навчальної дисципліни (кореквізити): «Основи професійного консультування»

8. Зміст навчальної дисципліни.

Тема 1. Соціально-психологічні аспекти становлення шлюбу та сім'ї у контексті культурно-історичного розвитку людства.

Історія розвитку шлюбних стосунків. Динаміка сімейних відносин в історії розвитку суспільства. Історичні аспекти дитинства. Концепція раціонального виховання. Національні особливості сімейних стосунків. Особливості розвитку української сім'ї. Сімейні традиції. Підходи до вивчення проблеми функціонування шлюбу.

Тема 2. Інститут батьківства та материнства як предмет психологічного аналізу.

Становлення батьківської ідентичності у чоловіка. Специфіка впливу батька на розвиток і виховання дитини. Вплив матері на розвиток і становлення особистості. Особливості виховання в сім'ї хлопчиків та дівчаток батьками різної статі. Типології материнського ставлення. Вклад прабатьківської сім'ї в соціальний розвиток дітей

Тема 3. Установки і стилі батьківської поведінки

Типологія батьківського ставлення і стилів сімейного виховання. Типи взаємин матері й дитини. Концепція В.Мясищева (компоненти батьківського ставлення). Моделі батьківського ставлення. Типи батьківського ставлення, обумовлені психологічними проблемами батьків. Види жорстокого ставлення батьків до дитини.

Тема 4. Психодіагностика дитячо-батьківських стосунків

Загальна схема сімейної психодіагностики, сфокусованої на дитині. Методи психодіагностики дитячо-батьківських стосунків. Діагностика негативних проявів у поведінці дитини з позиції індивідуальної психології А.Адлера. Методи метафоричного спілкування з дітьми.

Тема 5 Діагностика особливостей сімейних взаємовідносин.

1. Використання проєктивних методик для діагностики сімейних взаємин («Моя сім'я», «Малюнок сім'ї», розфарбування психодіагностичних діаграм, метод незакінчених речень, інтерв'ю тощо). Психодіагностика подружніх взаємин («РОП», опитувальник «Шкала сімейної адаптації та згуртованості», методика «Мій лист чоловіку/дружині та інші»). Діагностика дитячо-батьківських взаємин («РАШ», «Аналіз сімейних взаємостосунків», методика діагностики батьківського ставлення.

9. Структура курсу та форма контролю знань

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість				Балів (max)
			годин				
			лк.	лаб.	пр.	СР	
Змістовний модуль 1							

«Психологія батьківства та його психологічний супровід»						
Лекція 1	Соціально-психологічні аспекти становлення шлюбу та сім'ї у контексті культурно-історичного розвитку людства.	2				1
Практичне заняття	Психологія батьківства та материнства.			2		10
Самостійна робота	Становлення психології батьківства як складова науки.				26	8
Лекція 2	Інститут батьківства та материнства як предмет психологічного аналізу.	2				2
Практичне заняття	Батьківські ролі та функції			2		10
Самостійна робота	Батьківська компетентність: зміст та структура				26	8
Лекція 3	Установки і стилі батьківської поведінки	2				2
Практичне заняття	Стилі батьківського виховання			2		10
Самостійна робота	Батьківська освіта як чинник формування батьківської компетентності.				26	8
Лекція 4	Психодіагностика дитячо-батьківських стосунків	2				2
Практичне заняття	Особливості становлення батьківства в молодій сім'ї			2		10
Самостійна робота	Материнство і батьківство. Батьківство у сучасній родині.				26	8
Практичне заняття 5	Діагностика особливостей сімейних взаємовідносин			2		9
Самостійна робота	Психологічна сутність шлюбу. Формування сімейної пари				28	
Всього за змістовний модуль 1 – 150 год.		8	-	10	132	100
Залік						25
Всього з навчальної дисципліни – 150 год.						

Поточний контроль – протягом кожного практичного заняття (до 3 балів).
 Підсумковий контроль за змістовний модуль (дистанційне тестування) – 1 модуль (ПМК - 30).
 Контроль самостійної роботи – протягом кожного заняття (СР 1 – 5 балів, СР 2 – 5 балів, СР 3 – 5 балів, СР 4 – 5 балів, СР-5-5 балів).
 Підсумковий контроль – залік (25 балів).

9. Політика курсу навчальної дисципліни

Політика щодо відвідування. Відвідування лекцій та практичних занять є обов'язковим. За відвідування 1 лекції / 1 практичного заняття нараховується 1 бал. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись дистанційно із погодженням викладача, у цьому випадку за відвідування лекційних та практичних занять бали нараховуються за результатами тестування по темі лекції / практичного заняття.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (практичне заняття – 2 бали; самостійна робота – 3 бали). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування).

Політика щодо академічної доброчесності. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25 %. Списування під час підсумкового контролю та заліку заборонене (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування. При виявленні у матеріалах курсу помилок, у тому числі описок, некоректного подання ілюстрацій, тощо, здобувачі вищої освіти отримують заохочувальні бали – 0,2 бали за кожен помилку. Для цього необхідно на електронну адресу викладача надіслати наступну інформацію: назва документу в якому зроблено помилку, сторінка та абзац (номер таблиці / номер рисунку) де знаходиться ця помилка, опис помилки та вірний правопис / значення. За плагіат та некоректну поведінку, у тому числі запізнення) знімаються штрафні бали. За плагіат – 25 балів; некоректну поведінку від 0,2 балів до 5 балів включно.

10. Система оцінювання навчальних досягнень

Навчальна дисципліна оцінюється за 100-бальною шкалою по видам навчальної діяльності.

Види робіт	Максимальна
------------	-------------

	кількість балів
Відвідування лекцій і практичних занять	9
Участь у кейсах на практичних заняттях	15
Самостійна робота (оформлення результатів кейсів з практичних занять, підготовка статей та тез доповідей, аналіз інформаційних джерел)	21
Тестування за змістовним модулем	30
Залік (тестування за курсом навчальної дисципліни)	25

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
80 – 89	B	добре
65 – 79	C	
55 -64	D	задовільно
50 – 54	E	
35 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Четверик-Бурчак А.Г. Методичні вказівки для підготовки до практичних занять з вибіркової дисципліни «Психологічні проблеми батьківсько-дитячих стосунків». Дніпропетровськ: ПП Акцент. 2016. 32 с.

2 Экстренное психологическое консультирование. [Электронный ресурс] Режим доступа: [www. Psichology.vuzlib.org/ book](http://www.Psichology.vuzlib.org/book)

12. Список літератури

Базова

1. Біла І.М. Відповідальне батьківство: соціально-психологічні аспекти. Запоріжжя: Гельветика, 2020. 278 с.
2. Булатевич Н. М. Організація діяльності психологічної служби : навчальний посібник. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. 448 с.

3. Булатевич Н. М. Особливості формування сенсорного досвіду в пренатальний період. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія “Психологія. Педагогіка. Соціальна робота”. 2011. Вип. 2. С. 33-36.
4. Гантер Кларк-Філдс. (не)Щасливе батьківство. Чесна книга про виховання дітей. Харків: Віват, 2022. 224 с .
5. Джулі Літкотт-Гаймс. Як виховати дорослого: підготовка дитини до успішного життя. Київ: Наш формат, 2019. 360 с.
6. http://library.kpi.kharkov.ua/files/new_postupleniya/vikova.pdf
7. Петрановська Л. Таємна опора: емоційний зв'язок у житті дитини. Харків: Віват, 2020. 224 с.
8. Пренатальна психологія та психологія батьківства : методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни. Навчально-методична розробка / уклад. Н. М. Булатевич. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. – 40 с.
9. Психологія сім'ї : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Л.В. Помиткіна, В.В. Злагодух, Н.С. Хімченко, Н.І. Погорільська. - К.: НАУ, 2011. - 271 с.
10. Психологія сімейних взаємин: нав. посіб. / [М.С. Корольчук, ПП. Криворучко, В.І. Осьодло та ін.]; заг. ред. М.С. Корольчука. К.: Ніка-Центр, 2010.- 296с.
11. Росс В. Грін. Вибухонебезпечна дитина. Новий підхід до розуміння надто емоційних дітей. Київ: BookChef, 2021. 304 с.
12. Слюсар Л. І. Батьківство у системі відносин інституту сім'ї: сучасні трансформації, їх причини та наслідки / Л. І. Слюсар. Демографія та соц. економіка. 2016. № 2. С. 26-38.
13. Do schema processes mediate links between parenting and eating pathology [Text] / A. Sheffield et al. // Eur. Eat. Disorders Rev. - 2009. - No. 17. - P. 290-300.
14. Hens, K. Raising self-controlled children. A philosophical analysis of neuroscience and social psychology perspectives [Text] / K. Hens, D. Cutas / in D. Horstkotter (ed.) Parental responsibility in the context of neuroscience and genetics. - NY: Springer Academic Publishing, 2017. P. 73-90.
15. Handbook of Prenatal and Perinatal Psychology: Integrating Research and Practice / Ed. By Evertz K., Janus L., Linder R. Springer International Publishing, 2020 33. The Oxford Handbook of Perinatal Psychology / Edited by A. Wenzel. Oxford University Press, 2016. 712 p.

Додаткова

1. Брага Є.О. Уявлення про батьківство: аналіз поняття та дослідження. Вісн. Одес. нац. ун-ту. Психологія. 2013. Вип. 22, ч. 1. С. 45-52.
2. Бріш К.Г. Розлади прив'язаності: від теорії до терапії: (посібник). Львів, 2012. 314 с.

3. Булатевич Н. М. Психологічні аспекти супроводу батьківства. Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. Вип. 743. Педагогіка та психологія. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. С. 15-19.
4. Глушко, О. І. Вибрані лекції з дисципліни «Психологічні проблеми батьківсько-дитячих стосунків» [Текст]. Д.: РВВ ДНУ, 2019. 56 с.
5. Гроф С. Психологія майбутнього: уроки з сучасних досліджень свідомості. Львів: Афіша, 2015. 238 с.
6. Курило І. О. Батьківство у демографічному контексті: методологічні засади дослідження та деякі тенденції розвитку. Демографія та соц. економіка. 2016. № 3. С. 11-22.
7. Павелків Р. В. Вікова психологія: підручник. Вид. 2-е, стер. Київ: Кондор, 2015. 469 с.
8. Седих К. Психологія сім'ї: навч. посіб. / К. Седих. 2-ге вид. К.: ВЦ «Академія», 2017. 192 с. (Серія «Альма-матер»).
9. Соціалізація і ресоціалізація особистості в умовах сучасного суспільства : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (11–12 листопада 2016 р., м. Київ) / за ред. О. І. Власової та ін. Київ: Віваріо, 2016. С. 168–169.
10. Komurcu, B. An examination of parenting styles and early maladaptive schemas on psychological symptoms / B. Komurcu, S. Akdur. *International Psychological Applications Conference and Trends, Budapest, Hungary, April 29-May 1, 2017*. № 1 (1). P. 326-328.

Інтернет-ресурси

1. <http://psychology.vuzlib.net/>
2. http://4ua.co.ua/psychology/ya3bd78a4d43a88421316d27_0.html
3. https://pidru4niki.com/1584072037047/psihologiya/vikova_psihologiya
4. Украинский консультационный кризисный центр для молодежи [Електронний ресурс]. Режим доступа: <http://www.krizisam.net.> - Назв, с экрана.